HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אימר דא"ר מאיר לחששא לאחזוקינהו מי אמר [א] איבעיא להו עד מפי עד לעדות בכור רב [ב] אסי אסר ורב [ג] אשי שרי א"ל רב אסי לרב אשי והא [ד] תנא דבי מנשה [ה] אין עד מפי עד כשר אלא לעדות [א] האשה תני אלא לעדות שהאשה כשרה לה בלבד רב יימר אכשר עד מפי עד בבכור קרי עליה מרימר יימר שרי בוכרא והלכתא [ו] [ב] עד מפי עד כשר לעדות בכור א"ר אילעא [ג] לא היו מוחזקין בו שהוא בכור ובא אחד ואמר שהוא בכור ומומו עמו נאמן מאי קמ"ל שהפה שאסר הוא הפה שהתיר תנינא [ז] [ד] האשה שאמרה אשת איש הייתי וגרושה אני נאמנת שהפה שאסר הוא הפה שהתיר מהו דתימא התם הוא דאי בעיא לא אמרה אבל הכא דלא סגיא דלא אמרה דקדשים בחוץ לא אכיל אימא לא הפה שאסר הוא [ב] קמ"ל דאי משום הכי הוה שדי ביה מומא דניכר ואכיל ליה מתקיף לה מר בר רב אשי מאי שנא [ה] מההוא גברא דאוגר ליה חמרא לחבריה וא"ל לא תיזיל באורחא דנהר פקוד דאיכא מיא זיל באורחא דנרש דליכא מיא אזל באורחא דנהר פקוד ומית חמרא ואתא וא"ל באורחא דנהר פקוד אזלי ומיהו מיא לא הוו [ג] [ז] ואמר רבא [ח] מה לו לשקר אי בעי אמר באורחא דנרש אזלי ואמר אביי [ו] מה לו לשקר במקום עדים לא אמרינן הכי השתא התם ודאי איכא מיא [ד] [ט] התם ודאי שדי ביה מומא חששא הוא ובמקום חששא אמרינן מה לו לשקר יתיב רבינא וקאמר להאי שמעתא בלא גברא א"ל רבא זוטי לרבינא אנן משמיה דר' אילעא מתנינן לה רבי צדוק הוה ליה בוכרא רמא ליה שערי בסלי [י] [נסריה [ה] כיילי ערובה קלופה] בהדי דקאכיל איבזע שיפתיה אתא לקמיה דרבי יהושע אמר ליה כלום חילקנו בין חבר לעם הארץ אמר לו רבי יהושע הן אתא לקמיה דרבן גמליאל אמר ליה [ו] חילקנו בין חבר לעם הארץ אמר ליה רבן גמליאל [ז] לא אמר ליה והא רבי יהושע אמר לי הן [כ] אמר לו המתן עד [ז] שיעלו בעלי תריסין לבית המדרש כיון שנכנסו לבית המדרש עמד השואל ושאל כלום חילקנו בין חבר לעם הארץ א"ל רבי יהושע לאו א"ל רבן גמליאל והלא משמך אמרו לי הן [ל] יהושע עמוד על רגליך ויעידו בך עמד רבי יהושע על רגליו ואמר היאך אעשה אילמלי אני חי והוא מת יכול החי להכחיש את המת עכשיו שאני חי והוא חי היאך [ח] חי יכול להכחיש את החי והיה ר"ג [ט] [מ] עומד ודורש ור' יהושע עומד על רגליו עד שריננו כל העם ואמרו [י] לחוצפית המתורגמן עמוד ועמד:

מתני' [נ] נאמן הכהן לומר הראיתי בכור זה ובעל מום הוא:

גמ' אמר רב יהודה אמר רב [ח] נאמן הכהן לומר בכור זה נתן לי ישראל במומו מאי טעמא [ס] כל מילתא דעבידא לאיגלויי לא משקרי בה אינשי אמר [יא] רב אשי אף אנן נמי תנינא נאמן הכהן לומר הראיתי בכור זה ובעל מום הוא מאי טעמא לאו משום דאמרינן כל מילתא דעבידא לאיגלויי לא משקרי בה אינשי התם הוא דקדשים בחוץ לא אכיל אבל הכא כיון דחשידי חשידי מתיב רב שיזבי [פ] [ט] האומר למי שאין נאמן על המעשר קח לי ממי שהוא נאמן או ממי שהוא מעשר אינו נאמן אמאי נימא כל מילתא דעבידא לאיגלויי לא משקרי בה אינשי שאני התם

דאית

לאחזוקינהו. בחשודים מי אמר ר"מ [יב] [ע] חשוד לדבר אחד חשוד לכל התורה כולה היכא דמוחזק לן דעובר על דבר א': **לעדות בכור.** להעיד שלא הטיל בו מום זה בכוונה: **לעדות אשה.** שמת בעלה במדינת הים: **תני אלא לעדות שאשה כשרה**[יג]. ובעדות בכור נמי אשה כשרה דאמרינן [לה:] הלכתא כרבן שמעון ואפי' [פ] בתו: **יימר שרי בוכרא.** יימר המתיר בכורות לשון גנאי: **לא היו מוחזקין.** בטלה שהוא בכור ובא כהן בעליו ואמר בכור הוא זה ומומו עמו שלא הוטל מום [יד] זה בכוונה ואתי לאחוויי לחכם אי קבוע הוא אי עובר הוא: **נאמן.** דהפה שאסר ואמר בכור הוא התיר ואמר מומו עמו: **אשת איש הייתי.** ולא היינו מוחזקין בה שהיא אשת איש מעולם: **נאמנת.** ומותרת להנשא: **דאי בעיא לא אמרה.** כלומר אי הוה חשידא להינשא בחיי בעלה בלא גירושין הוה שתקה ולא אמרה אשת איש הייתי דהא בפנויה [טו] מחזקינן לה: **אבל הכא.** בבכור דלא סגיא דלא אמר בכור הוא (א) דלימא ליה חכם מום קבוע הוא או עובר דקדשים תמימים אין הכהן נחשד לאכול בחוץ דבר כרת הוא אבל נחשד להטיל בו מום דלאו בעלמא הוא ולא יהא נאמן קמ"ל דנאמן: **דאס כן.** דהוא הטיל בו מום הוה שדי ביה מום הניכר אפי' לעם הארץ שהוא מום ותו לא הוה בעי למיתי קמן ולמימר בכור הוא [טז] דהא אין אדם אחר יודע שהוא בכור ובקדשים בחוץ נמי ליכא לספוקיה דהא מום ניכר שדא ביה והיכא דאנן יודעין שהוא בכור ליכא למימר הכי דבעל כרחך אתי לקמן דאי הוה שחיט ליה בלא מומחה כיון דכולי עלמא ידעי שהוא בכור הוו חשדי ליה: **במקום עדים.** דאנן סהדי דכל שעתא איכא מיא וה"נ כיון דאנן סהדי דכהנים חשודים על המומין לא נימא מה לי לשקר: **הכא ודאי שדא ביה מומא.** בתמיה: **להא שמעתא.** דר' אילעאי: **בלא גברי.** [יז] בסתמא אמר ליה לא היו מוחזקין בו שהוא בכור כו': **כלום חילקנו בין כהן חבר לכהן עם הארץ.** [יח] ומי (ב) חשדינן אנא למישדי ביה מומא בכוונה ככהן עם הארץ: **הן.** חלקנו ולא חשידת: **בעלי תריסין.** מגינים. תלמידי חכמים הנלחמים במלחמתה של תורה: **היאך אעשה.** [צ] יכול להכחישו: **אילמלי אני חי והוא מת.** הייתי יכול להכחיש ולומר לא אמרתי: **היאך יכול החי להכחיש את החי.** ודאי כך אמרתי וחוזרני בי: **עמוד ועמד.** שתוק ושתק: **מתני' הראיתי בכור זה.** לחכם ואמר לי שמום קבוע הוא ושוחטו ובלבד שיהו לו עדים שלא הטילו בו [יט]: **גמ' נאמן הכהן לומר.** לחכם בכור זה נתן [ק] [לי] ישראל במום זה שבו: **דעבידא לאיגלויי.** דאתי חכם ואמר לא התרתיו לך: **לא לעולם** אימא לך מילתא דעבידא לאיגלויי משקרי אינשי והכא היינו טעמא דמהימן דלא חשידי כהני לאכול קדשים תמימים בחוץ הלכך אי לאו דשרי ליה חכם לא הוה אמר שרא (ג) ליה ושחיט ליה בלא התרת מומחה [כ]: **אבל הכא.** דקא מחוי ליה לחכם ואמר במום [כא] [זה] נתן לי ישראל כדי שלא יצטרך להביא עדים שמאליו נפל בו כיון דחשידי כהני להטיל מום ולמימר נפל מאליו חשידי נמי לאשקורי ולמימר ישראל נתנו לי במומו: **קח לי ממי שהוא נאמן.** שאינו לוקח פירות מעם הארץ או ממי שלוקח מעם הארץ ומעשר דמאי קודם שימכרס: **אין.** שליח זה נאמן לומר שמנאמן לקחתיו:

דאית

אימר דא"ר מאיר לחששא כו'. מתוך הלשון משמע דאליבא דר' מאיר קאמר ולא סבירא לן כוותיה [יב] אלא אפילו במוחזק עובר על דבר א' לא הוי חשוד על כל התורה כולה ואע"ג דבפרק זה בורר (סנהדרין דף כז.) אמר אביי עבריין אוכל נבילות להכעיס פסול לעדות ומוקים לה כרבי מאיר וקיימא לן כוותיה דהוא מיע"ל קג"ס היינו דוקא לענין עדות דרחמנא אמר אל תשת רשע עד אבל בשאר מילי לא חשיד ומיהו ר' מאיר דקאמר התם עד זומם פסול לכל התורה כולה ה"נ הוה מצי למינקט אחד משאר דברים ולא נקט עד זומם אלא לאפוקי מדר' יוסי דאפילו עד זומם נמי מכשר לדיני נפשות כשהוזם בדיני ממונות: **ואמר** רבא מה לו לשקר. רבה גרסינן שהיה רבו של אביי ולא רבא [יג] דרבא אית ליה בהדיא בחזקת הבתים (ב"ב דף לג.) דמה לו לשקר במקום עדים לא אמרינן דאמר דאביי ורבא לא סבירא להו הא דרב חסדא כו': **בא** לפני רבן גמליאל אמר ליה לאו. [יד] והלכה כן הוא דאין חילוק בין חבר לעם הארץ דבפרק בתרא דיומא (דף עח.) גבי ר' יוסי בן זימרא דכהן הוה ומיבעיא ליה אי הלכה כר' מאיר דאמר חשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו אי כרשב"ג דאמר נאמן על של חבירו ש"מ דלרבי מאיר לא היה מתיר אע"פ שהיה חבר: **עמד** השואל ושאל. בפ' נערה בנדרים בירושלמי דריש מדכתיב ועמדו שני האנשים בוי"ו דשואל הלכות ואגדות צריך לעמוד: **עמוד** על רגליך ויעידו בך. לא גרסי' ויעידו בך לא כאן ולא [ר] בפרק תפלת השחר [טו] בריש (ברכות כז:) דמה עדות שייך כאן אלא בסנהדרין בריש פרק כהן גדול (דף יט.) גרסינן ליה גבי עובדא דינאי [טז] ואגב פשטא דהתם נכתב כאן: **היאך** החי יכול להכחיש החי. כלומר סבור הייתי להעלים ואיני יכול ובקונט' פירש דודאי כך אמרתי וחזרתי בי וא"א [יז] כן דבפרק תפלת השחר (ברכות דף כז:) פסק שם הלכה כמותו [ש]: **רבי** חוצפית המתורגמן. מעשרה הרוגי מלכות:

והלכתא

מסורת הש"ס

א) שבת קמה: ע"ש, ב) נ"ל אמי, ג) נ"ל אסי, ד) שבת קמה:, ה) כתובות כב., ו) ב"מ פא: כתובות כז:, ז) [קדושין סד: וש"נ], ח) [עי' בגליון ב"מ פא:], ט) נ"ל הכא נ"ק, י) [כ"ה גירסת הרא"ש], כ) ברכות כז:, ל) נ"א א"ל יהושע כו' נ"ק וכ"ה בברכות, מ) נ"א יושב, נ) [ר"ה כב: יבמות לג: קטו.], ס) דמאי פ"ד מ"ה, ע) גי' הנ"ק מה"ד חשוד כו' דבר א' הס"ד ואח"כ מתחיל הדבור לאחזוקינהו כו' ר"מ הס"ד, פ) אפי' בנו ואפי' נ"ק, צ) נ"א איני יכול, ק) נ"ק, ר) בריש פ' ת"ה דמה נ"ק, ש) [וע"ע תוס' לעיל לה: ד"ה וכ"ת],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אבל הכא וכו' בכור הוא כי היכי דלימא ליה חכם: (ב) ד"ה כלום וכו' ומי חשידנא אנא: (ג) ד"ה לא לעולם וכו' שרא לי ושחיט:

גליון הש"ס

גמ' עד מפי עד כשר. עי' סנהדרין דף ל ע"ב ברש"י ד"ה בעדות בכור ובתוס' שם:

מוסף רש"י

לעדות בכור. בכור ביד כהן כשנתנו ישראל לו שלם ואירע בו מום, קי"ל נחשדו כהנים להטיל מום בבכור ואין נאמן לומר מום זה נפל בו מאליו וצריך להביא עדים (שבת קמה:). **אלא לעדות האשה.** לומר לאשה מת בעליך, דאקילו בה רבנן משום עיגונא, וכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקועי רבנן לקדושין מיניה (שם). **לעדות שהאשה כשרה לה.** והאי נמי כשרה לה (שם). **במקום עדים.** דאנן סהדי שאין אותו הדרך בלא מים (ב"מ פא:). **בעלי תריסין.** חכמים המנצחים זה את זה בהלכה (ברכות כז:). **המתורגמן.** שהיה עומד לפני רבן גמליאל ומשמיע לרבים את הדרשה מפי רבן גמליאל (שם).

שיטה מקובצת

[א] לעדות אשה בלבד: [ב] הוא הפה שהתיר קמ"ל: [ג] הוו ומית חמרא ואמר: [ד] מיא הכא ודאי: [ה] נסריה ס"א בסלי נצרים של ערבה קלופה בהדי: [ו] ליה כלום חילקנו: [ז] עד שיכנסו בעלי: [ח] היאך יכול החי להכחיש: [ט] ר"ג יושב ודורש: [י] לר' חוצפית: [יא] אמר רבא תיבת אשי נמחק: [יב] ר"מ וכי אמר חשוד: [יג] כשרה לה בלבד ובעדות: [יד] מום זה בו: [טו] בפנויה היה מחזקינן: [טז] הוא שלא שחיט ליה דהא: [יז] גברי דסתמא הוא אמר: [יח] הארץ דמי חשדינא אנא למישדי מומא בכונה ככהן ע"ה: [יט] בו השוחטו הס"ד: [כ] מומחה ודאי שריא חכם וכי שריא חכם ע"פ עדים שריא הס"ד: [כא] במום זה נתנו לי ישראל: [כב] תיבת אלא נמחק: [כג] רבא ועוד דרבא: [כד] לאו כן הלכה: [כה] תי' ברישיה נמחק: [כו] ואגבי שיטפא דהתם: [כז] וא"א לפרש כן:

עין משפט נר מצוה

מד א מיי' פי"ב מהל' גירושין הלכה טו טוש"ע אה"ע סי' יז סעיף ג:

מה ב מיי' פ"ב מהלכות בכורות הלכה טו סמג עשין רי טוש"ע י"ד סי' שיד סעיף ה:

ג [טוש"ע שם סעיף ו]:

מו ד מיי' פי"ב מהלכות גירושין הלכה א טוש"ע אה"ע סי' קנב סעיף ו:

מז ה מיי' פ"ד מהלכות שכירות הלכה ג סמג עשין פט (טור ח"מ סי' שט) [לא מצאתי בטוש"ע ול"ע]:

מח ו מיי' פ"ב מהלכות בכורות הלכה י טוש"ע י"ד סי' שיד סעיף א:

מט ז מיי' שם הלכה יח טוש"ע שם סעיף ז:

נ ח מיי' שם הלכה יט טוש"ע שם סעיף ח:

נא ט מיי' פי"ב מהלכות מעשרות הלכה ו:

רבינו גרשום

אימור דאמר ר' מאיר החשוד על הדבר לחששא בעלמא בשמא חשיד לא חזוקינהו נמי דודאי חשידי לא אמרינן הלכך לא חשידי לכל התורה וכשירין למידן: לעדות שהאשה כשרה לה. ואשה כשרה לעדות בכור מדאמרי' אפילו בנו אפי' בתו: מהו דתימא התם הוא. גבי אשה דאמרינן הפה שאסר הוא שהתיר דאי בעיא לא אמרה מידי ולא מחזקינן לה באשת איש דליכא דידע: אבל הכא. גבי בכור לא סגי דלא אמרה דלא מסהיד דכיון דידע דבכור הוא דקדשים בחוץ נמי לא אכיל אלא א"כ יעיד עליו שהוא מום לא נימא הפה שאסר הוא שהתיר קמ"ל דאמרינן דכיון דיכול למישדי ביה מומא דמינכר ודאי דמום קבוע ולא שדא אמרינן הפה שאסר הוא הפה שהתיר: מה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן. דאנן סהדי דאורחא דנהר פקוד לעולם איכא מיא והכא נמי כיון דידעינן דכהני חשידי אמומי לא נימא הפה שאסר הוא שהתיר: הכא גבי האי כהן דבא ואמר בכור הוא ומומו עמו מי ידעינן ודאי דאיהו שדא ביה מומא חששא בעלמא הוא ובמקום חששא אמרינן הפה שאסר הוא שהתיר: נצרין הוצין. נצרין של ערבה קלופה שהן דקין וחדין: חלקנו בין חבר לע"ה. דאע"ג דע"ה חשיד למיגרם מום לבכור כדאמר בעליו עמנו מעידין אי לא לא [כהן] חבר לא חשיד ושלא מדעתו היה מצינא לאסהודי עליה אי לא א"ל ר' יהושע הין: בעלי תריסין. חכמים: עמד השואל. ר' צדוק: א"ל ר' יהושע לא. דלא רצה להורות הלכה לפני ר"ג: עמוד. שתוק: והיינו דאמר בברכות (אתא) בבכורות צעריה: דעבידא לאיגלויי. דמצי למישייליה לחכם אם התירו לו אם לא: התם הוא. דכיון דשחט הוא ואמר הראיתיו לחכם הוא ובעל מום הוא דמהימן דכיון דקאכיל ליה מידע ידע דקדשים בחוץ לא מצי אכיל ובודאי הראהו: אבל הכא. בכהן שאמר בכור זה נתן לי ישראל במומו כיון דחי הוא דלא שחטיה לא מהימן ולא שרינן למישחטיה דחשידי דילמא איהו שדא ביה מומא וליתא לדרב יהודה דעבידא לאיגלויי דמצי למישייליה אי זבין ליה: שאני התם דמצי לאישתמוטי שליח דמצי ואמר לאו מהאי זבניה אלא מאחרינא אפילו מעם הארץ דמצי אמר אפילו עם הארץ נאמן הוא עלי ליקח ממנו. הלכך אינו נאמן השליח: